A BÍRÓSÁG ÍTÉLETE (kilencedik tanács)

2020. október 22.*

„Előzetes döntéshozatal – A műszaki szabványok és szabályok, valamint az információs társadalom szolgáltatásaira vonatkozó szabályok terén alkalmazott információszolgáltatási eljárás – A »műszaki szabály« fogalma – Az Európai Bizottságnak az összes műszakiszabály-tervezetről való értesítésére vonatkozó tagállami kötelezettség – A nem közölt műszaki szabály magánszemélyekkel szembeni érvényesíthetetlensége – Szolgáltatókkal szembeni alkalmazhatatlanság”

A C-275/19. sz. ügyben,

az EUMSZ 267. cikk alapján benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem tárgyában, amelyet a Supremo Tribunal de Justiça (legfelsőbb bíróság, Portugália) a Bírósághoz 2019. április 2-án érkezett, 2019. március 21-i határozatával terjesztett elő

a **Sportingbet PLC**,

az **Internet Opportunity Entertainment Ltd**

és

a **Santa Casa da Misericórdia de Lisboa**

között,

a **Sporting Clube de Braga**,

a **Sporting Clube de Braga – Futebol SAD**

részvételével folyamatban lévő eljárásban,

A BÍRÓSÁG (kilencedik tanács),

tagjai: N. Piçarra tanácselnök, S. Rodin (előadó) és K. Jürimäe bírák,

főtanácsnok: M. Campos Sánchez-Bordona,

hivatalvezető: M. Ferreira főtanácsos,

tekintettel az írásbeli szakaszra és a 2020. június 18-i tárgyalásra,

figyelembe véve a következők által előterjesztett észrevételeket:

– a Sportingbet PLC képviseletében B. Mendes és S. Ribeiro Mendes advogados,

* Az eljárás nyelve: portugál.

– az Internet Opportunity Entertainment Ltd képviseletében L. Marçal és M. Mendes Pereira advogados,

– a Santa Casa da Misericórdia de Lisboa képviseletében S. Estima Martins, T. Alexandre és P. Faria advogados,

– a portugál kormány képviseletében L. Inez Fernandes, J. Gomes de Almeida, A. Pimenta, P. Barros da Costa és A. Silva Coelho, meghatalmazotti minőségben,

– a belga kormány képviseletében L. Van den Broeck, M. Jacobs és C. Pochet, meghatalmazotti minőségben, segítőik: P. Vlaemminck és R. Verbeke advocaten,

– az Európai Bizottság képviseletében G. Braga da Cruz és M. Jáuregui Gómez, meghatalmazotti minőségben,

tekintettel a főtanácsnok meghallgatását követően hozott határozatra, miszerint az ügy elbírálására a főtanácsnok indítványa nélkül kerül sor,

meghozta a következő

Ítéletet

1 Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem az 1998. július 20-i 98/48/EK európai parlamenti és tanácsi irányelvvel (HL 1998. L 217., 18. o.; magyar nyelvű különkiadás 13. fejezet, 21. kötet, 8. o.) módosított, a műszaki szabványok és szabályok terén történő információszolgáltatási eljárás és az információs társadalom szolgáltatásaira vonatkozó szabályok megállapításáról [helyesen: a műszaki szabványok és szabályok, valamint az információs társadalom szolgáltatásaira vonatkozó szabályok terén alkalmazott információszolgáltatási eljárás megállapításáról] szóló, 1998. június 22-i 98/34/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL 1998. L 204., 37. o.; magyar nyelvű különkiadás 13. fejezet, 20. kötet, 337. o.; a továbbiakban: 98/34 irányelv) 1. cikke 11. pontjának és 8. cikke (1) bekezdésének az értelmezésére vonatkozik.

2 E kérelmet a Sportingbet PLC, az Internet Opportunity Entertainment Ltd (a továbbiakban: IOE) és a Santa Casa da Misericórdia de Lisboa (a továbbiakban: Santa Casa) között a Sportingbet és az IOE általi online szerencsejáték-üzemeltetés jogszerűségének, valamint e tevékenység Portugáliában történő reklámozása jogszerűségének tárgyában folyamatban lévő jogvita keretében terjesztették elő.

Jogi háttér

Az uniós jog

A 83/189/EGK irányelv

3 Az 1988. március 22-i 88/182/EGK tanácsi irányelvvel (HL 1988. L 81., 75. o.) módosított, a műszaki szabványok és szabályok terén alkalmazott információszolgáltatási eljárás megállapításáról szóló, 1983. március 28-i 83/189/EGK tanácsi irányelv (HL 1983. L 109., 8. o.; a továbbiakban: 83/189 irányelv) 1. cikke a következőképpen rendelkezik:

„Ezen irányelv alkalmazásában:

1. »műszaki leírás«: egy dokumentumban szereplő részletes leírás, amely egy termék olyan előírt tulajdonságait határozza meg, mint például a minőségi színvonal, a teljesítmény, a biztonság vagy a méretek, beleértve a termékre alkalmazandó olyan követelményeket is, mint a szóhasználat, a szimbólumok, a vizsgálat és a vizsgálati módszerek, a csomagolás, a jelölés és a címkézés, valamint a Szerződés 38. cikkének (1) bekezdése alapján a mezőgazdasági termékekre, emberi és állati fogyasztásra szánt termékekre, valamint gyógyszerekre vonatkozó gyártási módszerek és eljárások […];

[…]

5. »műszaki szabály«: olyan műszaki leírások, beleértve a vonatkozó közigazgatási intézkedéseket is, amelyek betartása egy tagállamban vagy annak nagyobb részében való értékesítés vagy használat esetén de jure vagy de facto kötelező, a helyi hatóságok által meghatározottak kivételével;

[…]”

4 Ezen irányelv 8. cikkének (1) bekezdése a következőket írja elő:

„A tagállamok azonnal közölnek a Bizottsággal minden műszakiszabály-tervezetet, kivéve ha az csak egy nemzetközi vagy európai szabvány teljes szövegét ülteti át, ebben az esetben a megfelelő szabványra történő hivatkozás is elegendő; a Bizottságot egy közleményben a szabály elfogadása szükségességének indokairól is tájékoztatni kell, amennyiben ezek nem derülnek ki már a tervezetből is. […]

[…]”

A 98/34 irányelv

5 A 98/34 irányelv 1. cikke a következőket írja elő:

„Ezen irányelv alkalmazásában a következő meghatározásokat kell alkalmazni:

[…]

2. »szolgáltatás«: az információs társadalom bármely szolgáltatása, azaz bármely, általában térítés ellenében, távolról, elektronikus úton és a szolgáltatást igénybe vevő egyéni kérelmére nyújtott szolgáltatás.

E fogalommeghatározás alkalmazásában:

– »távolról«; azt jelenti, hogy a szolgáltatást a felek egyidejű jelenléte nélkül nyújtják;

– »elektronikus úton« azt jelenti, hogy a szolgáltatás kezdőpontjától való elküldése és célállomásán való fogadása adatok feldolgozására (beleértve a digitális tömörítést is) és tárolására szolgáló elektronikus berendezés útján történik, valamint annak elküldése, továbbítása és vétele teljes egészében vezetéken, rádión, optikai vagy egyéb elektromágneses eszköz útján történik;

– »a szolgáltatást igénybe vevő egyéni kérelmére«; azt jelenti, hogy az adatok továbbításával nyújtott szolgáltatás egyéni kérelemre történik.

[…]

3. »műszaki leírás«: egy dokumentumban szereplő részletes leírás, amely egy termék olyan előírt tulajdonságait határozza meg, mint például a minőségi színvonal, a teljesítmény, a biztonság vagy a méretek, beleértve a termékre alkalmazandó olyan követelményeket is, mint termék megnevezése, a szóhasználat, a szimbólumok, a vizsgálat és a vizsgálati módszerek, a csomagolás, a jelölés és címkézés, valamint a megfelelőség-értékelési eljárások.

[…]

4. »egyéb követelmények«: a műszaki leíráson kívüli egyéb olyan követelmény, amelyet a termékre különösen a fogyasztók vagy a környezet védelme céljából írnak elő, és amely befolyásolja a termék forgalomba hozatal utáni életciklusát, ilyen követelmény például a használat, az újrafeldolgozás, az újrafelhasználás vagy hulladékkezelés feltételei, ha ezek a feltételek jelentősen befolyásolhatják a termék összetételét vagy természetét, valamint értékesítését;

5. »szolgáltatásokra vonatkozó szabály«: a 2. pont értelmében vett szolgáltatási tevékenységek megkezdésére és végzésére vonatkozó általános jellegű követelmény, különösen a szolgáltatóra, a szolgáltatásokra és a szolgáltatást igénybe vevőre vonatkozó rendelkezések, ide nem értve az olyan szabályokat, amelyek nem kifejezetten az említett pontban meghatározott szolgáltatásokra vonatkoznak.

[…]

E fogalommeghatározás alkalmazásában:

– valamely szabályt kifejezetten az információs társadalom szolgáltatásaira irányulónak kell tekinteni, ha figyelembe véve az indokolását és a rendelkező részét, annak összes vagy néhány egyedi intézkedésének kifejezett célja és tárgya az ilyen szolgáltatások kifejezett és célzott módon történő szabályozása,

– valamely szabályt nem lehet kifejezetten az információs társadalom szolgáltatásaira irányulónak tekinteni, ha az ilyen szolgáltatásokat csak hallgatólagos vagy esetleges módon érinti;

[…]

11. »műszaki szabály«: műszaki leírások és más követelmények vagy szolgáltatásra vonatkozó szabályok, beleértve a vonatkozó közigazgatási intézkedéseket is, amelyek betartása az értékesítés, a szolgáltatásnyújtás, valamely szolgáltató létrehozása vagy a valamely tagállamban vagy annak nagyobb részén történő használat esetén de jure vagy de facto kötelező, valamint a 10. cikkben

foglaltakat kivéve a tagállamok olyan törvényi, rendeleti vagy közigazgatási rendelkezései, amelyek megtiltják valamely termék gyártását, behozatalát, értékesítését vagy használatát, vagy valamely szolgáltatás nyújtását vagy használatát, illetve valamely szolgáltató létrehozását.

[…]”

6 Az említett irányelv 8. cikkének (1) bekezdése így rendelkezik:

„A 10. cikkre is figyelemmel a tagállamok azonnal közölnek a Bizottsággal minden műszakiszabály-tervezetet, kivéve ha az csak egy nemzetközi vagy európai szabvány teljes szövegét ülteti át, ebben az esetben a megfelelő szabványra történő hivatkozás is elegendő. A Bizottságot egy közleményben a szabály elfogadása szükségességének indokairól is tájékoztatni kell, amennyiben ezek nem derülnek ki már a tervezetből is.

Ha szükséges, a tagállamok egyidejűleg közlik az elsődlegesen és közvetlenül érintett alapvető törvényi és rendeleti rendelkezések szövegét, ha ezen szövegek ismerete szükséges a műszakiszabály-tervezet jelentőségének megítéléséhez, amennyiben egy korábbi közleményben még nem tették ezt meg.

[…]”

A 98/48 irányelv

7 A 98/48 irányelv (7) és (8) preambulumbekezdése a következőket tartalmazza:

„(7) mivel lehetővé kell tenni a jelenleg alkalmazandó nemzeti szabályozások hozzáigazítását a mostani szolgáltatásokhoz úgy, hogy azok figyelembe vegyék az információs társadalom új szolgáltatásait is, egyfelől az általános érdekek jobb védelmének biztosítására, másfelől az ilyen rendelkezések és előírások egyszerűsítése érdekében ott, ahol alkalmazásuk nincs arányban az általuk kitűzött célokkal;

(8) mivel közösségi szintű összehangolás nélkül ez a várható nemzeti szintű szabályozási tevékenység korlátozásokat eredményezhet a szolgáltatások szabad áramlása és a letelepedési szabadság terén, amely pedig a belső piac újbóli felaprózódásához, túlszabályozáshoz és szabályozási következetlenségekhez vezethet”.

A portugál jog

8 Az 1995. január 19-i Decreto-Lei nº 10/95 (10/95. sz. felhatalmazáson alapuló törvényerejű rendelet) által módosított, 1989. december 2-i Decreto-Lei nº 422/89 (422/89. sz. felhatalmazáson alapuló törvényerejű rendelet) *(Diário da República* I, I-A. sorozat, 1989. december 2-i 277. sz.; a továbbiakban: 422/89. sz. felhatalmazáson alapuló törvényerejű rendelet) „Szerencsejáték-övezetek” című 3. cikke a következőképpen rendelkezik:

„(1) A szerencsejátékok szervezése és folytatása kizárólag a felhatalmazáson alapuló törvényerejű rendelettel létrehozott állandó vagy ideiglenes szerencsejáték-övezetekben lévő játékkaszinókban, vagy ezeken kívül a 6–8. cikkben felsorolt esetekben engedélyezett.

(2) A szerencsejátékok szervezése és folytatása céljából az Azori-szigetek, Algarve, Espinho, Estoril, Figueira da Foz, Funchal, à Porto Santo, Póvoa de Varzim, Tróia és Vidago-Pedras Salgadas területén szerencsejáték-övezeteket jelölnek ki.

(3) A szerencsejáték-övezetekben lévő játékkaszinók közötti üzleti versennyel szembeni védelemhez szükséges minimális távolságot az egyes koncessziók odaítélésének feltételeit meghatározó végrehajtási rendelet esetről esetre határozza meg.

(4) A kormány illetékes tagjának engedélye alapján az Inspecção-Geral de Jogos (szerencsejáték-felügyelet) meghallgatását követően a szerencsejáték-övezetek koncessziós jogosultjai választhatják a bingójátéknak a szabályozási követelményeknek megfelelő helyiségekben, a játékkaszinókéval azonos rendszerben, de azokon kívül történő működtetését, feltéve hogy a helyiségek ugyanazon település területén találhatók, mint az említett játékkaszinók.”

9 E felhatalmazáson alapuló törvényerejű rendelet „Játékok üzemeltetése hajók vagy légi járművek fedélzetén” című 6. cikke a következőképpen rendelkezik:

„(1) Az idegenforgalmi ágazatért felelős kormánytag a szerencsejáték-felügyelet és a Direcção-Geral do Turismo (idegenforgalmi hivatal) meghallgatását követően meghatározott időre engedélyezheti szerencsejátékok szervezését és folytatását a Portugáliában lajstromba vett repülőgépek vagy hajók fedélzetén akkor is, ha azok az ország területén kívül tartózkodnak.

(2) Az előző bekezdésben említett szerencsejáték-szervezés csak a nemzeti hajók vagy légi járművek tulajdonosai vagy bérlői, illetve a szerencsejáték-övezetek engedélyével azok koncessziós társaságai számára engedélyezhető.

(3) A jelen cikk értelmében engedélyezett szerencsejátékok szervezésére és folytatására a játékkaszinókban folytatott szerencsejátékok lebonyolítására vonatkozó szabályokat kell alkalmazni; a szerencsejáték-szervezésre és -folytatásra vonatkozó különös feltételeket a kormány hatáskörrel rendelkező tagjának rendelete állapítja meg.”

10 Az említett felhatalmazáson alapuló törvényerejű rendeletnek „Az asztali játéknak és pénznyerő automatás játéknak nem minősülő játékok játékkaszinókon kívüli szervezése” című 7. cikke a következőképpen rendelkezik:

(1) A kormány hatáskörrel rendelkező tagja a szerencsejáték-felügyelet és az idegenforgalmi hivatal meghallgatását követően engedélyezheti az asztali játéknak nem minősülő játékok játékkaszinókon kívüli szervezését és folytatását idegenforgalmi szempontból jelentős rendezvényeken.

(2) A kormány hatáskörrel rendelkező tagja a szerencsejáték-felügyelet és az idegenforgalmi hivatal meghallgatását követően engedélyezheti a pénznyerő automatás szerencsejátékok szervezését és folytatását a turisztikailag frekventált helyeken, a végrehajtási rendelettel meghatározott jellegű és méretű szállodai vagy kiegészítő létesítményekben.

(3) Az előző bekezdésekben említett engedélyek – a 3. cikk (3) bekezdésének sérelme nélkül – csak azon szerencsejáték-övezet koncessziós jogosultja részére adhatók meg, amelynek a játékkaszinója légvonalban a legközelebb található a szerencsejáték-szervezés helyéhez.

(4) A szerencsejátékok szervezésének és folytatásának az előző bekezdésekben meghatározott feltételeire a játékkaszinókban folytatott szerencsejátékok lebonyolítására vonatkozó szabályokat kell alkalmazni; a szerencsejáték-szervezésre és -folytatásra vonatkozó különös feltételeket rendelet állapítja meg.”

11 Ugyanezen felhatalmazáson alapuló törvényerejű rendelet „Bingójáték” című 8. cikke a következőképpen rendelkezik:

„A játékkaszinók helye szerinti és az azzal szomszédos települések területén kívül a bingójáték szervezésére és folytatására az alkalmazandó különös jogszabályokkal összhangban külön helyiségekben is sor kerülhet.”

12 A 422/89. sz. felhatalmazáson alapuló törvényerejű rendeletnek „A koncessziós rendszer” című 9. cikke a következőképpen rendelkezik:

„A szerencsejáték-szervezés joga az államot illeti meg, és azt kizárólag olyan, részvénytársasági formában létrehozott vállalkozások gyakorolhatják, amelyeknek a kormány közigazgatási szerződés útján a megfelelő koncessziót odaítéli, a 6. cikk (2) bekezdésében meghatározott esetek kivételével.”

13 A 2003. november 8-i Decreto-Lei nº 282/2003 (282/2003. sz. felhatalmazáson alapuló törvényerejű rendelet) *(Diário da República* I, A. sorozat, 2003. november 8-i 259. sz.) „Hatály” című 2. cikke a következőképpen rendelkezik:

„Az előző cikkben említett játékszervezést az egyes játékokra irányadó jogi rendelkezések és az 1991. augusztus 26-i 322/91. sz. felhatalmazáson alapuló törvényerejű rendelet rendelkezései értelmében az ország egész területén – ideértve a rádióelektromos mező, analóg és digitális földfelszíni rádióhullámok, internet, illetve bármely egyéb közcélú távközlő hálózat felhasználásával történő működtetést is – kizárólag a Santa Casa […] szervezetén belül működő Departamento de Jogos [szerencsejáték-igazgatóság] végzi.”

14 A 282/2003. sz. felhatalmazáson alapuló törvényerejű rendelet „Szerencsejáték-szerződés” című 3. cikke a következőképpen rendelkezik:

„(1) A szerencsejáték-szerződés a szerencsejátékos és a Santa Casa […] szerencsejáték-igazgatósága között, közvetítő révén vagy anélkül jön létre.

(2) A játékszerződés megkötése révén az egyik fél bizonyos összeg megfizetése ellenében olyan számokat vagy tippeket szerez meg, amelyek alapján ellenszolgáltatásként a kizárólag vagy alapvetően a szerencsén alapuló, előre meghatározott szabályok szerinti ügylet eredményétől függően a másik fél által fizetendő, állandó vagy változó összegű nyereményre jogosult.

[…]”

Az alapeljárás és az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

15 A Sportingbet szerencsejátékok és hasonló rendszerű játékok, totalizatőri rendszerű fogadások, valamint számsorsjátékok elektronikus eszközökkel történő működtetését végző gazdasági társaság. A társaság tulajdonában áll a „www.sportingbet.com” internetes oldal, amely a felhasználók számára lehetővé teszi az ilyen típusú játékokban való részvételt. A honlapnak van portugál nyelvű változata is, amely minden Portugáliában található felhasználó számára automatikusan megjelenik.

16 Az IOE a Sportingbet által szabályosan megbízott, a „www.sportingbet.com” internetes oldalt kezelő vállalkozás.

17 A Sportingbet engedélyt adott az IOE számára, hogy a „sportingbet.com” és a „sportingbetplc.com” doménneveket, valamint a Global Sportsbook & Casino sportingbet és a sportingbet védjegyeket saját nevében lajstromoztassa, és saját javára használja.

18 A Santa Casa közhasznú tevékenységeket végző, közigazgatási feladatot ellátó, nonprofit jogi személy. A Portugál Köztársaság kizárólagos jogot biztosított számára társasjátékok és totalizatőri rendszerű fogadások – többek között elektronikus eszközökkel történő – működtetésére, illetve szervezésére.

19 A Sporting Clube de Braga (a továbbiakban: SC Braga) több sportágban, például labdarúgásban szervezett sportmérkőzéseken részt vevő sportklub.

20 A Sporting Clube de Braga – Futebol SAD (a továbbiakban: SC Braga SAD) az SC Braga sportklubon belül folytatott hivatásos labdarúgás irányítására létrehozott társaság, amelynek csapata a 2006/2007-es évadban részt vett a portugál első osztályú labdarúgó-bajnokságon.

21 Az IOE és az SC Braga SAD a 2006/2007-es és a 2007/2008-as sportévadra vonatkozóan a Sportingbet tevékenységének népszerűsítésére és reklámozására irányuló támogatási szerződést kötött egymással. Az SC Braga és az SC Braga SAD által folytatott reklámkampány a Sportingbet logójának, valamint a „www.sportingbet.com” feliratú kép terjesztésére irányult. Ezeket a képeket az SC Braga honlapján nyilvánosságra hozták, benne a Sportingbet internetes oldalára mutató közvetlen linkkel. Az SC Braga hivatásos labdarúgócsapata továbbá egy barátságos mérkőzésen sportfelszerelésén a Sportingbet logóját tüntette fel.

22 A Santa Casa keresetet indított az SC Braga, az SC Braga SAD, a Sportingbet és az IOE ellen, amelyben többek között azt kérte, hogy a bíróság állapítsa meg az említett támogatási szerződés semmisségét, nyilvánítsa jogellenesnek a Sportingbet portugáliai tevékenységét és e tevékenység reklámozását, kötelezze e társaságot arra, hogy tartózkodjon a számsorsjátékok és totalizatőri rendszerű fogadások Portugáliában történő működtetésétől, tiltsa meg az alpereseknek a „www.sportingbet.com” internetes oldal bármilyen népszerűsítését vagy reklámozását, és kötelezze őket a jogellenes tevékenységeikkel neki okozott kárának megtérítésére.

23 Az első fokon eljáró bíróság részben helyt adott a Santa Casa keresetének. A bíróság e tekintetben többek között úgy határozott, hogy teljes egészében helyt ad a Santa Casa előző pontban említett első három kereseti kérelmének, és helyt ad a negyedik kereseti kérelemnek is, de csak a Sportingbet és az IOE vonatkozásában, és nem ad helyt a felperes kártérítés iránti kérelmének.

24 A Sportingbet és az IOE az elsőfokú ítélettel szemben fellebbezést nyújtott be a Tribunal da Relação de Guimarãeshez (guimarãesi fellebbviteli bíróság, Portugália). 2016. április 7-i ítéletével ez a bíróság azonban helybenhagyta az elsőfokú ítéletet.

25 Ezért a Sportingbet és az IOE is fellebbezést nyújtott be a kérdést előterjesztő bírósághoz, és kérte az ítélet hatályon kívül helyezését. Az IOE azt is kérte, hogy a Supremo Tribunal de Justiça (legfelsőbb bíróság, Portugália) terjesszen előzetes döntéshozatal iránti kérelmet a Bírósághoz.

26 2017. március 16-i határozatával a kérdést előterjesztő bíróság úgy határozott, hogy előzetes döntéshozatal céljából tíz kérdést terjeszt a Bíróság elé. A kérdést előterjesztő bíróság nyolcadik, kilencedik és tizedik kérdése lényegében arra irányul, hogy alkalmazandók-e a magánszemélyekre az olyan, tagállami szabályozásban előírt műszaki szabályok, mint a 422/89. sz. felhatalmazáson alapuló törvényerejű rendelet és a 282/2003. sz. felhatalmazáson alapuló törvényerejű rendelet, amelyeket a tagállam nem jelentett be a Bizottságnak.

27 A Bíróság a 2017. október 19-i Sportingbet és Internet Opportunity Entertainment végzésében (C-166/17, nem tették közzé, EU:C:2017:790) nyilvánvalóan elfogadhatatlannak ítélte a nyolcadik, kilencedik és tizedik kérdést, azzal az indokkal, hogy nem tud választ adni ezekre a kérdésekre, mivel nem állnak rendelkezésére az uniós jog kért értelmezéséhez szükséges elemek.

28 Az IOE azt kérte, hogy az említett végzés alapjául szolgáló ügyben előterjesztett nyolcadik, kilencedik és tizedik kérdés tárgyát képező kérdéseket terjesszék ismét a Bíróság elé, ezúttal azonban a korábbi előzetes döntéshozatal iránti kérelemből hiányzó elemekkel együtt. A Santa Casa ezen új kérelem elutasítását kérte.

29 A kérdést előterjesztő bíróság úgy véli, hogy az említett kérdések továbbra is elengedhetetlenek az alapjogvita eldöntéséhez, és továbbra sem lehet biztos választ adni rájuk.

30 Az előterjesztő bíróság szerint ugyanis továbbra is fennáll az a kérdés, hogy a 98/34 irányelv 1. cikkének 11. pontját úgy kell-e értelmezni, hogy az olyan tagállami szabályozás, amely a számsorsjátékok és a totalizatőri rendszerű fogadások szervezésére és működtetésére az érintett tagállam egész területére vonatkozóan biztosított, kizárólagos jogot valamennyi elektronikus hírközlési eszközre – többek között az internetre is – kiterjeszti, e rendelkezés értelmében „műszaki szabálynak" minősül. Az előterjesztő bíróság az alapeljárás felpereseihez hasonlóan úgy véli, hogy a 98/34 irányelv 8. cikkének (1) bekezdése értelmében az e kérdésre adott igenlő válaszból az következik, hogy a szóban forgó tagállam köteles a vonatkozó nemzeti rendelkezéseket műszaki szabályként bejelenteni a Bizottságnak, ellenkező esetben e rendelkezések magánszemélyekkel szemben nem alkalmazhatók.

31 E körülmények között a Supremo Tribunal de Justiça (legfelsőbb bíróság) úgy határozott, hogy az eljárást felfüggeszti, és előzetes döntéshozatal céljából a következő kérdéseket terjeszti a Bíróság elé:

„1) Tekintettel arra, hogy a [Portugál Köztársaság] nem közölte a[…] Bizottsággal [a 422/89. sz. felhatalmazáson alapuló törvényerejű rendeletben] foglalt műszaki szabályokat, figyelmen kívül kell e hagyni a szóban forgó előírásokat, különösen […] [a rendelet] 3. és 9. cikk[é]t, olyan módon hogy magánszemélyek hivatkozhatnak annak alkalmazhatatlanságára?

2) Tekintettel arra, hogy a [Portugál Köztársaság] nem közölte a[…] Bizottsággal [a 282/2003. sz. felhatalmazáson alapuló törvényerejű rendeletben] foglalt műszaki szabályokat, a portugál szolgáltatók vonatkozásában figyelmen kívül kell-e hagyni a szóban forgó szabályokat, különösen [a rendelet] 2. és 3. cikk[é]t?"

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésekről

Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem elfogadhatóságáról

32 A Santa Casa és a belga kormány azt állítja, hogy az előterjesztett kérdések elfogadhatatlanok, mivel az IOE egy harmadik állam, Antigua és Barbuda területén letelepedett társaság, és mint ilyen, nem hivatkozhat az alapvető szabadságokra, következésképpen a 98/34 irányelvre sem. Az alapügy két felperese közül csak ez a társaság támaszkodott az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésekkel kapcsolatos érvekre.

33 Emlékeztetni kell arra, hogy kizárólag az ügyben eljáró és a meghozandó döntésért felelős nemzeti bíróság feladata annak eldöntése, hogy az ügy sajátos jellemzőit tekintve az ítélet meghozatalához szükség van-e az előzetes döntéshozatalra, és hogy a Bíróságnak feltett kérdések valóban relevánsak-e (2019. december 19-i Junqueras Vies ítélet, C-502/19, EU:C:2019:1115, 55. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

34 Ennélfogva a nemzeti bíróságok által előterjesztett kérdések releváns voltát vélelmezni kell, és a Bíróság csak akkor tagadhatja meg az e kérdésekről való határozathozatalt, ha úgy tűnik, hogy a kért értelmezés semmilyen összefüggésben nincs az alapügy tényállásával vagy tárgyával, ha a probléma hipotetikus jellegű, vagy ha nem állnak a Bíróság rendelkezésére azok a ténybeli és jogi elemek, amelyek

szükségesek ahhoz, hogy az elé terjesztett kérdésekre hasznos választ adhasson (2019. december 19-i Junqueras Vies ítélet, C-502/19, EU:C:2019:1115, 56. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

35 Márpedig a jelen ügyben – amint ez a jelen ítélet 29. pontjában is szerepel – a kérdést előterjesztő bíróság ismerteti, hogy az uniós jog és különösen a 98/34 irányelvben foglalt rendelkezések kért értelmezése szükséges az előtte folyamatban lévő jogvita elbírálásához. Az előterjesztő bíróság kérdései ugyanis lényegében annak megállapíttatására irányulnak, hogy többek között ezen irányelv hatálya alá tartoznak-e a kérdésekkel érintett nemzeti jogi rendelkezések, amelyek az ország egész területére vonatkozó, valamennyi elektronikus hírközlési eszközre – így az internetre is – kiterjedő, kizárólagos jogot írnak elő a számsorsjátékok és a totalizatőri rendszerű fogadások szervezésére és működtetésére. Igenlő válasz esetén e bíróság arra keresi a választ, hogy milyen következtetéseket kell levonni abban az esetben, ha e rendelkezések az említett irányelv 1. cikkének 11. pontja értelmében vett „műszaki szabály” fogalma alá tartoznak.

36 E körülmények között a jelen ítélet 34. pontjában hivatkozott ítélkezési gyakorlatra tekintettel a Santa Casa és a belga kormány által előadott érvek, amelyek inkább ezen irányelv alapügyre való alkalmazhatóságára, tehát a jelen ügy érdemére vonatkoznak, nem relevánsak a kérdést előterjesztő bíróság által feltett kérdések relevanciájára vonatkozó vélelem megdöntése szempontjából.

37 Következésképpen az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések elfogadhatók.

Előzetes észrevételek

38 Meg kell állapítani, hogy a kérdést előterjesztő bíróság első és második kérdése a 422/89. sz. felhatalmazáson alapuló törvényerejű rendelet, illetve a 282/2003. sz. felhatalmazáson alapuló törvényerejű rendelet rendelkezéseire vonatkozik.

39 Tekintettel egyrészt e felhatalmazáson alapuló törvényerejű rendeletek, másrészt a 83/189 és a 98/34 irányelv hatálybalépésének időpontjára, az előzetes döntéshozatalra előterjesztett első kérdést a 83/189 irányelv rendelkezéseire, a másodikat pedig a 98/34 irányelv rendelkezéseire tekintettel kell értelmezni.

Az első kérdésről

40 Első kérdésével az előterjesztő bíróság lényegében arra vár választ, hogy a 83/189 irányelv 1. cikkének 5. pontját úgy kell-e értelmezni, hogy az a nemzeti szabályozás, amely úgy rendelkezik, hogy a szerencsejáték-szervezés joga csak az érintett tagállamot illeti meg, és azt kizárólag olyan, részvénytársasági formában létrehozott vállalkozások gyakorolhatják, amelyeknek a kormány a megfelelő koncessziót odaítéli, és amely szabályozás meghatározza e tevékenység gyakorlásának feltételeit és területeit, e rendelkezés értelmében „műszaki szabálynak” minősül. A kérdést előterjesztő bíróság adott esetben arra keresi a választ, hogy az a tény, hogy ezt a szabályozást nem közölték ezen irányelv 8. cikke (1) bekezdésének megfelelően a Bizottsággal, kizárja-e az említett szabályozás magánszemélyekkel szembeni érvényesíthetőségét.

41 A 83/189 irányelv 1. cikkének 5. pontja értelmében a műszaki szabály körébe az olyan műszaki leírások tartoznak, beleértve az azokra vonatkozó közigazgatási intézkedéseket is, amelyek betartása egy tagállamban vagy annak nagyobb részében való értékesítés vagy használat esetén de jure vagy de facto kötelező, a helyi hatóságok által meghatározottak kivételével. A 83/189 irányelv 8. cikke (1) bekezdésének megfelelően a tagállamok minden műszakiszabály-tervezetet közölnek a Bizottsággal.

42 A 83/189 irányelv 1. cikkének 1. pontja szerint ezen irányelv értelmében „műszaki leírásnak” minősül az olyan dokumentumban szereplő részletes leírás, amely egy termék olyan előírt tulajdonságait határozza meg, mint például a minőségi színvonal, a teljesítmény, a biztonság vagy a méretek, beleértve a termékre alkalmazandó olyan követelményeket is, mint a szóhasználat, a szimbólumok, a vizsgálat és a vizsgálati módszerek, a csomagolás, a jelölés és a címkézés (lásd ebben az értelemben: 2001. március 8-i van der Burg ítélet, C-278/99, EU:C:2001:143, 20. pont).

43 Márpedig, mivel a 422/89. sz. felhatalmazáson alapuló törvényerejű rendelet 3. és 9. cikke a szerencsejáték-szervezésre vonatkozó koncessziós rendszert határoz meg, valamint szabályozza e tevékenység gyakorlásának feltételeit és területeit, nem tűnik úgy, hogy az említett rendelkezések a 83/189 irányelv 1. cikkének 1. pontja értelmében egy termék előírt jellemzőire vonatkoznának, és ezért nem minősíthetők az ezen irányelv 1. cikkének 5. pontja értelmében vett „műszaki szabályoknak”.

44 E körülmények között az első kérdésre azt a választ kell adni, hogy a 83/189 irányelv 1. cikkének 5. pontját úgy kell értelmezni, hogy az a nemzeti szabályozás, amely úgy rendelkezik, hogy a szerencsejáték-szervezés joga csak az államot illeti meg, és azt kizárólag olyan, részvénytársasági formában létrehozott vállalkozások gyakorolhatják, amelyeknek az érintett tagállam a megfelelő koncessziót odaítéli, és amely szabályozás meghatározza e tevékenység gyakorlásának feltételeit és területeit, nem minősül e rendelkezés értelmében „műszaki szabálynak”.

A második kérdésről

45 Második kérdésével az előterjesztő bíróság lényegében arra vár választ, hogy a 98/34 irányelv 1. cikkének 11. pontját az irányelv 1. cikkének 5. pontjával összefüggésben úgy kell-e értelmezni, hogy az olyan nemzeti jogszabály, amely úgy rendelkezik, hogy az egyes szerencsejátékok szervezésére vonatkozóan egy közjogi szervezet részére az egész ország területén odaítélt kizárólagos jog az interneten végzett szerencsejáték-szervezést is magában foglalja, az elsőként említett rendelkezés értelmében vett „műszaki szabálynak” minősül. A kérdést előterjesztő bíróság adott esetben arra keresi a választ, hogy az a tény, hogy ezt a szabályozást nem közölték az említett irányelv 8. cikke (1) bekezdésének megfelelően a Bizottsággal, kizárja-e az említett szabályozás magánszemélyekkel szembeni érvényesíthetőségét.

46 Emlékeztetni kell arra, hogy a „műszaki szabály” fogalma a következőket fedi le: először is az irányelv 1. cikkének 3. pontja értelmében vett „műszaki leírást”, másodszor az említett irányelv 1. cikkének 4. pontjában meghatározott „egyéb követelményeket”, harmadszor az irányelv 1. cikkének 5. pontjában meghatározott „szolgáltatásokra vonatkozó szabályt”, negyedszer pedig a „tagállamok törvényi, rendeleti vagy közigazgatási rendelkezéseit, […] amelyek [a 98/34 irányelv 1. cikkének 11. pontja szerint] megtiltják valamely termék gyártását, behozatalát, értékesítését vagy használatát, vagy valamely szolgáltatás nyújtását vagy használatát, illetve valamely szolgáltató létrehozását” (2018. szeptember 26-i Van Gennip és társai ítélet, C-137/17, EU:C:2018:771, 37. pont).

47 Az említett irányelv 1. cikkének 5. pontja alapján „szolgáltatásokra vonatkozó szabálynak” minősül az ugyanezen irányelv 1. cikkének 2. pontja szerinti minden szolgáltatási tevékenységek megkezdésére és végzésére vonatkozó általános jellegű követelmény, e szolgáltatások pedig az „információs társadalom bármely szolgáltatás[át], azaz bármely, általában térítés ellenében, távolról, elektronikus úton és a szolgáltatást igénybe vevő egyéni kérelmére nyújtott szolgáltatás[t]” jelölik.

48 E tekintetben a Bíróság már kimondta, hogy az internetes szerencsejátékok nyújtásának tilalmára vonatkozó rendelkezések, az e tilalom alóli kivételek, az internetes sportfogadások nyújtásának lehetőségére vonatkozó korlátozások, valamint a szerencsejátékok internetes reklámozásának tilalma a 98/34 irányelv 1. cikkének 5. pontja értelmében vett „szolgáltatásokra vonatkozó szabályoknak”

minősíthetők, amennyiben az ezen irányelv 1. cikkének 2. pontja értelmében „információs társadalom […] szolgáltatására” vonatkoznak (lásd analógia útján: 2016. február 4-i Ince ítélet, C-336/14, EU:C:2016:72, 75. pont).

49 Márpedig a jelen ügyben a 282/2003. sz. felhatalmazáson alapuló törvényerejű rendelet 2. és 3. cikkében előírt szabályok kifejezetten az információs társadalom szolgáltatásaira vonatkoznak. Továbbá, mivel a Santa Casa számára kizárólagos jogot biztosítottak az internetes szerencsejáték-szervezésre, e rendelkezések – az említett közjogi jogalany kivételével – valamennyi gazdasági szereplő számára megtiltják az ilyen szolgáltatások nyújtását.

50 Következésképpen az ilyen rendelkezések a 98/34 irányelv 1. cikkének 11. pontjában szereplő „műszaki szabály” fogalmának negyedik kategóriájába, vagyis a „szolgáltatás nyújtását megtiltó […] jogszabályi rendelkezések” kategóriájába tartoznak.

51 Ez az értelmezés megfelel ezen irányelv céljának, amely – amint az a 98/34 irányelvet módosító 98/48 irányelv (7) és (8) preambulumbekezdéséből kitűnik – a nemzeti jogszabályoknak az új információs társadalmi szolgáltatásokra tekintettel történő kiigazítására, valamint a szolgáltatások szabad áramlása és a letelepedési szabadság terén azon korlátozások elkerülésére irányul, amelyek a belső piac újbóli felaprózódásához vezethetnek (lásd ebben az értelemben: 2017. december 20-i Falbert és társai ítélet, C-255/16, EU:C:2017:983, 34. pont).

52 Azon kérdést illetően, hogy a 282/2003. sz. felhatalmazáson alapuló törvényerejű rendelet 2. és 3. cikkét elfogadásuk előtt be kellett volna-e jelenteni a Bizottságnak a 98/34 irányelv 8. cikke (1) bekezdésének első albekezdése alapján, emlékeztetni kell arra, hogy az e rendelkezésben előírt kötelezettség, vagyis az, hogy a tagállamoknak minden műszakiszabály-tervezetet közölniük kell a Bizottsággal, már a 83/189 irányelv 8. cikkének (1) bekezdésében is szerepelt, csakúgy mint a, valamint be nem jelentett műszaki szabályok alkalmazhatatlanságának szankciója (lásd ebben az értelemben: 2017. február 1-jei Município de Palmela ítélet, C-144/16, EU:C:2017:76, 35. és 36. pont).

53 A 98/34 irányelv 8. cikke (1) bekezdésének első albekezdésében előírt bejelentési kötelezettség ugyanis a szolgáltatások szabad áramlásának és a letelepedés szabadságának Európai Unió általi ellenőrzése megvalósításának egyik fontos eszköze (lásd ebben az értelemben: 2017. december 20-i Falbert és társai ítélet, C-255/16, EU:C:2017:983, 34. pont). E kötelezettség megsértése az érintett műszaki szabályok elfogadását illetően olyan lényeges eljárási hibának minősül, amely e szabályok alkalmazhatatlanságát eredményezi, és így azok nem érvényesíthetők magánszemélyekkel szemben (lásd ebben az értelemben: 2016. február 4-i Ince ítélet, C-336/14, EU:C:2016:72, 67. pont; 2017. február 1-jei Município de Palmela ítélet, C-144/16, EU:C:2017:76, 36. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat). A magánszemélyek hivatkozhatnak erre a nemzeti bíróság előtt, amely köteles elutasítani az olyan nemzeti műszaki szabály alkalmazását, amelyet nem közöltek a 98/34 irányelvnek megfelelően (2014. július 10-i Ivansson és társai ítélet, C-307/13, EU:C:2014:2058, 48. pont).

54 Így a fentiekből az következik, hogy a 282/2003 felhatalmazáson alapuló törvényerejű rendelet 2. és 3. cikkében előírt műszaki szabályok, mivel azokat nem közölték a Bizottsággal a 98/34 irányelvnek megfelelően, nem alkalmazhatók, következésképpen nem érvényesíthetők magánszemélyekkel szemben. E tekintetben – a Santa Casa és a belga kormány érvelésével ellentétben – nincs jelentősége annak, hogy valamely gazdasági szereplő hivatkozhasson az alapvető szabadságokra vagy ezen irányelvre.

55 E körülmények között a második kérdésre azt a választ kell adni, hogy a 98/34 irányelv 1. cikkének 11. pontját az irányelv 1. cikkének 5. pontjával összefüggésben úgy kell értelmezni, hogy az olyan nemzeti jogszabály, amely úgy rendelkezik, hogy az egyes szerencsejátékok szervezésére vonatkozóan egy közjogi szervezet részére az egész ország területén odaítélt kizárólagos jog az interneten végzett

szerencsejáték-szervezést is magában foglalja, az elsőként említett rendelkezés értelmében vett „műszaki szabálynak” minősül, amely abban az esetben, ha nem közölték a Bizottsággal az irányelv 8. cikke (1) bekezdésének megfelelően, nem érvényesíthető magánszemélyekkel szemben.

A költségekről

56 Mivel ez az eljárás az alapeljárásban részt vevő felek számára a kérdést előterjesztő bíróság előtt folyamatban lévő eljárás egy szakaszát képezi, ez a bíróság dönt a költségekről. Az észrevételeknek a Bíróság elé terjesztésével kapcsolatban felmerült költségek, az említett felek költségeinek kivételével, nem téríthetők meg.

A fenti indokok alapján a Bíróság (kilencedik tanács) a következőképpen határozott:

1) **Az 1988. március 22-i 88/182/EGK tanácsi irányelvvel módosított, a műszaki szabványok és szabályok terén alkalmazott információszolgáltatási eljárás megállapításáról szóló, 1983. március 28-i 83/189/EGK tanácsi irányelv 1. cikkének 5. pontját úgy kell értelmezni, hogy az a nemzeti szabályozás, amely úgy rendelkezik, hogy a szerencsejáték-szervezés joga csak az államot illeti meg, és azt kizárólag olyan, részvénytársasági formában létrehozott vállalkozások gyakorolhatják, amelyeknek az érintett tagállam a megfelelő koncessziót odaítéli, és amely szabályozás meghatározza e tevékenység gyakorlásának feltételeit és területeit, nem minősül e rendelkezés értelmében „műszaki szabálynak”.**

2) **Az 1998. július 20-i 98/48/EK európai parlamenti és tanácsi irányelvvel módosított, a műszaki szabványok és szabályok, valamint az információs társadalom szolgáltatásaira vonatkozó szabályok terén alkalmazott információszolgáltatási eljárás megállapításáról szóló, 1998. június 22-i 98/34/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv 1. cikkének 11. pontját a módosított irányelv 1. cikkének 5. pontjával összefüggésben úgy kell értelmezni, hogy az olyan nemzeti jogszabály, amely úgy rendelkezik, hogy az egyes szerencsejátékok szervezésére vonatkozóan egy közjogi szervezet részére az egész ország területén odaítélt kizárólagos jog az interneten végzett szerencsejáték-szervezést is magában foglalja, az elsőként említett rendelkezés értelmében vett „műszaki szabálynak” minősül, amely abban az esetben, ha nem közölték a Bizottsággal az említett, módosított irányelv 8. cikke (1) bekezdésének megfelelően, nem érvényesíthető magánszemélyekkel szemben.**

Aláírások